

Lausunto

31.10.2018

Asia: VM085:00/2018, VM/1352/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kuntalain muuttamisesta (mm. erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn perusteet)

Lausunnonantajan lausunto

Luonnoksesta yleisesti

Luonnos on tervetullut täsmennys kuntien ja kuntakonsernien arviointimenettelyn kriteereihin.

Aiemmat kriteerit eivät tuoneet esille kuntien välisiä toiminnallisia eroja esim. velkaantumisen mittaamisessa ja arvioinnissa. Uudessa esityksessä tilanne paranee, mutta edelleenkin ei kyetä velkaantumisen arviointiin yhdistämään taserakenteen eroavuuksia eli lähinnä sitä, mihin velkaantuminen kohdistuu, tasearvojen oikeellisuus ja kuinka ”likvidiä” omaisuus taseessa on.

Raja-arvon rinnalle tuotava hälytysraja tuo lisäinformaatiota kunnan talouden arviointiin.

Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde, raja-arvo 80 %

Kuntien rahoitusaseman eli rahoituslaskelman tarkastelu talouden arvioinnissa korostuu. Vuosikatteen ja poistojen suhde tukee tätä tavoitetta. Vuosikatteessa näkyvät myös mahdollisten leasingrahoitusten kustannukset ja korkokulut, joten tunnusluku paljastaa kokonaistilanteen. Poistoissa heijastuu investointien taso.

Tunnusluku antaa melko hyvän kuvan konsernin mahdollisuuksista tulorahoituksella rahoittaa investointeja.

Tunnusluvun laskennassa eroja voi syntyä, jos poistoajat poikkeavat kuntien välillä.

Kunnan tuloveroprosentti, raja-arvo 2,0 prosenttiyksikköä kaikkien kuntien painotettua keskimääräistä tuloveroprosenttia suurempi

Tuloverojen osuus kuntien verotuloista vaihtelee, mutta osuus on keskimäärin yli 80 %. Tuloveroprosentteihin vaikuttavat myös valtionosuuksien taso ja verotulojen tasausjärjestelmä. Tuloverojen absoluuttinen prosenttitaso ei siis suoraan kerro kunnan talouden tilaa ja rahoitusta.

Veroprosentin korkeus ei ole suoraan verrannollinen kunnan talouden hoitoon. Mm. korkeat sote - menot tai muiden verolajien tuottotaso (kiinteistöverot) olisi myös huomioitava.

Veroprosenttitunnusluvun tulkintaa on uudessa esityksessä väljennetty, joka em. perusteilla on muutos parempaan suuntaan.

Tunnusluvun heikkoutena voidaan pitää sitä, että siinä vain heikosti näkyy konsernin tilanne. Useat peruskunnat pitävät teennäisesti tuloveroprosenttinsa alhaisina ja tekevät alijäämäisiä tilinpäätöksiä, jotka sitten kuittautuvat isojen konserniyhtiöiden tuloksilla.

Tuloveroprosentti on osittain mielikuva-asia ja kuntien välinen kilpailuasukkaista aiheuttaa edellä kuvatun kaltaista verokeinottelua.

Voisiko tuloveroprosentin kytkeä peruskunnan oman tilinpäätöksen yli-/alijäämään? VM:n koelaskelmat kuntien rahoitustasapainosta osoittavat, että noin 75 %:n kunnista pitäisi nostaa tuloverojaan tasapainon saavuttamiseksi. Nostopaineet ovat vajaasta prosentista yli 2,5 prosenttiin.

Konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä, raja-arvo 50 % keskimääräistä suurempi

Tunnusluku on hyvä parannus suhteelliseen velkaantumiseen verrattuna. Kuten lakiesityksen yhteydessä todetaan, tämän tunnusluvun osalta ei ole pohja-/historiatietoa.

Kuntakonsernien velkaantumisaste, investointitarpeet ja vuokravastuiden kasvu kuitenkin viittaavat siihen, että suurin osa konserneista ylittää tuon 50 %:n raja-arvon.

Voidaan siis kysyä miten pitäisi tulkita tunnuslukua, jonka suurin osa kuntakonserneista ylittää? Mikä on sen informaatioarvo?

Tämänkin raja-arvon taustalla pitäisi analysoida konsernin tasetta.

Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate, raja-arvo 0,8

Lainanhoitokatteen lisäys arviointikriteereihin on perusteltu.

Se kuvaa paremmin kuntien kykyä selviytyä lainanhoitovelvoitteistaan.

Lainanhoitokate lasketaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Siinä eivät näy lyhytaikaiset rahoitusinstrumentit eli tunnusluku on osittain manipuloitavissa. Lainoilla voi olla poikkeavia maksuohjelmia kuten kertalyhenteisiä lainoja. Kuntien lainoihin on viime vuosina ollut mahdollista liittää vapaavuosia. Nämä heikentävät yhden vuoden tunnuslukujen arviointia.

Tunnusluku ei huomioi, että tuloksella tulisi pystyä kattamaan myös investointeja.

Lainanhoitokate voi myös vaihdella vuosittain riippuen esim. lainojen maksuohjelmista. Siksi tämän tunnusluvun osalta on erityisen tärkeää seurata pidempiä aikasarjoja.

Raja-arvon taso on perusteltu. Pääsääntöisesti alle 1 oleva lainanhoitokate tarkoittaa lisälainan ottoa, omaisuuden myyntiä tai kassan hupenemista.

Monipaikkaisuuden huomioon ottaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisessä sekä kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat teknisluonteiset muutokset

Kuntalain 22 §:n esitetyt muutokset kuntalaisten osallistamis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin ovat perusteltuja.

Vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksista huolehtimisen rinnalle valtuustolle määritellään myös vastuu siitä, että kuntalaisilla on käytössään menetelmiä tuon tavoitteen toteuttamiseksi. Tämä on pontimena kuntien sähköisten asiointitapojen ja kommunikointikeinojen kehittämisessä.

Kunnassa säännöllisesti oleskelevien palveluiden käyttäjien mielipiteiden selvittäminen ennen päätöksentekoa on kannatettava asia. Ihmisten liikkuvuus lisääntyy kuten esim. pendelöinti asuin- ja työpaikan välillä. Muutos huomioi myös tiettyjä opiskelijaryhmiä.

Tekniset muutokset kirjanpitoon

Ei lausuttavaa, muutokset vastaavat kirjanpitolain määräyksiä.

Järvenpää Jussi

Kokkolan kaupunki, kaupunginkanslia - Kokkolan kaupunginhallitus